

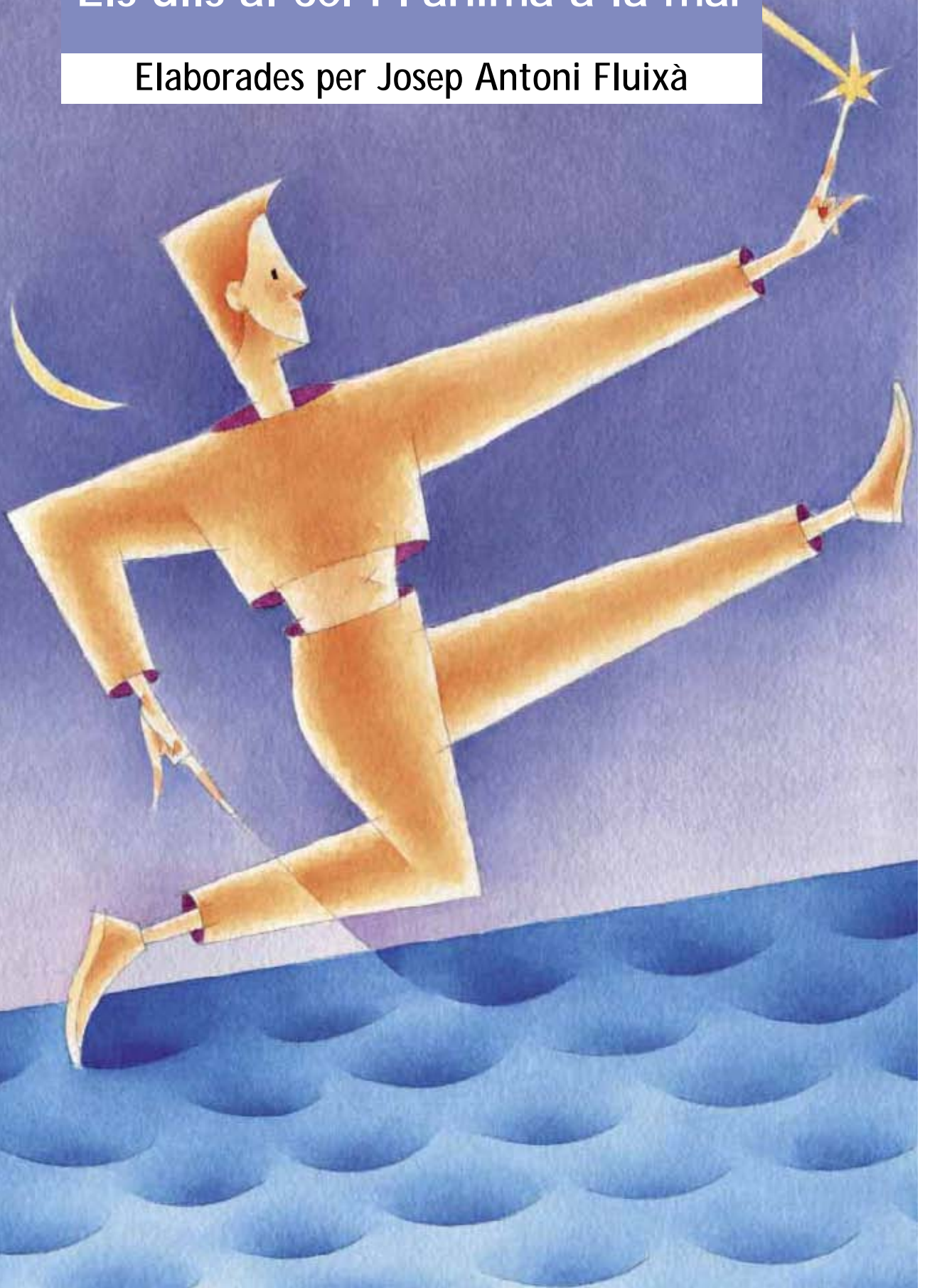
EL MICALET GALÀCTIC

Propostes didàctiques

Els ulls al cel i l'ànima a la mar

Elaborades per Josep Antoni Fluixà

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR:

DIBUIXOS:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: NÚM.:

1. Escriu el títol o el primer vers dels tres poemes que més t'hagen agradat del llibre.

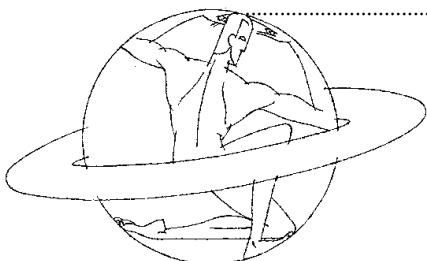
.....
.....
.....

2. Llig les opcions proposades i després assenyala les que consideres més encertades. Quins temes, quines sensacions i quins sentiments creus que tracta de transmetre el llibre?

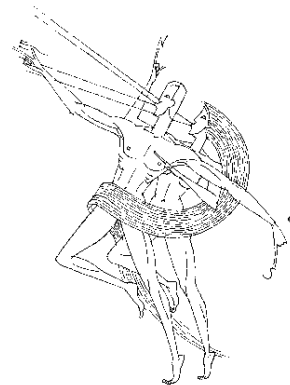
- L'amor als animals.
- La bellesa i el joc de les paraules com a instrument per a provocar sensacions i sentiments.
- La grandesa i la bellesa del món i de l'univers en contraposició amb la petitesa de les persones.
- La informació científica sobre les característiques dels planetes.
- La necessitat de contemplar la bellesa d'allò que ens envolta per tal d'aprendre a estimar-ho.

3. Què penses, en general, del llibre? Fes un comentari i exposa les teues idees i les impressions provocades per la lectura.

.....
.....
.....
.....

B) ESTUDI I ANÀLISI DE L'OBRA

1. *L'estructura*

1.1. Llig el text següent:

Els poetes, sovint, construeixen els seus llibres arreplegant en un sol volum els textos poètics que han anat component al llarg d'un temps determinat –uns mesos, un any, un parell d'anys, etc. En aquests llibres donen a conèixer una selecció o un recull dels que consideren els millors poemes que han escrit i, al mateix temps, mostren els sentiments i les preocupacions que els han afectat durant el període de creació en què s'ha gestat el llibre. Aquests llibres de poesia contenen, en conseqüència, una estructura simplement acumulativa, és a dir, els poemes es col·loquen sense un ordre intencionat (de vegades només d'una manera cronològica segons la data en què van ser escrits), ja que tracten temes diferents i ofereixen una lectura independent els uns dels altres. Són, per dir-ho d'alguna manera, com un llibre de narracions en què la història de cada conte és totalment diferent de la resta.

Per contra, hi ha també molts llibres de poemes que presenten una estructura unitària, és a dir, s'ordenen d'una manera meditada i intencionada segons l'objectiu i la intencionalitat de l'autor. En aquests tipus de llibres, els poemes tenen una interrelació evident que fa que adquirisquen –independentment de la seua significació individual– un sentit complementari dependent de la situació que hi ocupen en relació amb els altres. Per tant, no ens ha d'estranyar trobar-nos llibres de poesia que s'estructuren formant parts amb títols que engloben una sèrie de textos, o amb poemes introductoris o inicials

–marcats tipogràficament amb un altre tipus de lletra–, o, fins i tot, amb poemes finals que tanquen el llibre com una mena d'epíleg. Aquests llibres, a més, contenen una temàtica central concreta, comuna a la majoria dels poemes, que s'enriqueix amb els temes secundaris que apareixen en cada un dels textos poètics. Són, per expressar-ho també amb una comparació, com una novel·la, és a dir, un llibre amb una única història.

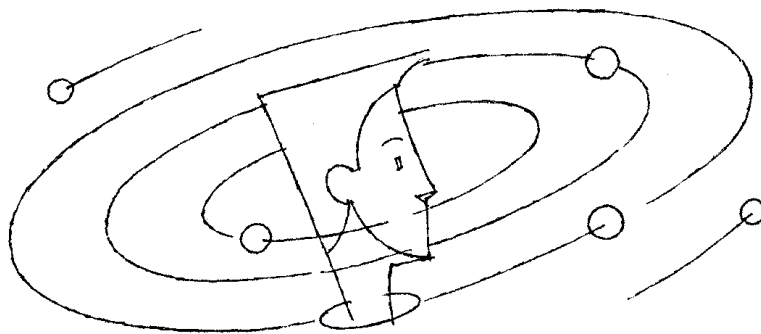
1.2. Després de la lectura del text anterior contesta les preguntes següents:

–Com definiries l'estructura d'*Els ulls al cel i l'ànima a la mar*, com una estructura acumulativa de poemes o com una estructura unitària?

.....
.....
.....

–Fixa't en l'índex del llibre que hi ha en la pàgina 63 i escriu a continuació els títols amb què creus que s'estructuren les distintes parts d'aquest poemari.

.....
.....
.....
.....

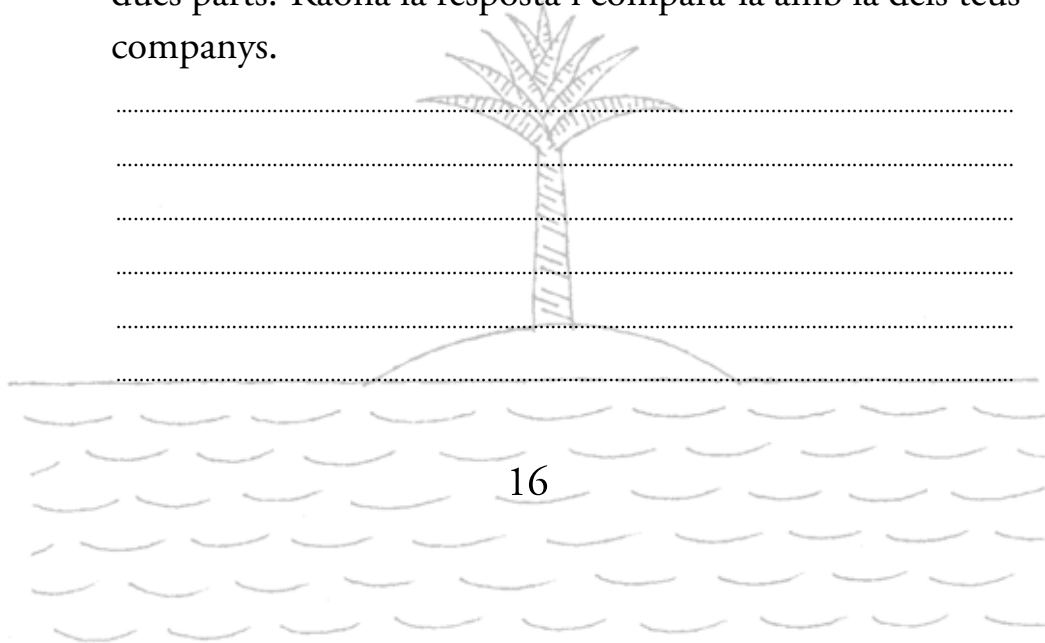
1.3. Com has comprovat, *Els ulls al cel i l'ànima a la mar* s'estructura en dues parts complementàries amb un poema inicial i un poema final. Tenint en compte això, completa el quadre següent descrivint quins creus que són els temes predominants en cada una de les parts. Fixa't en els títols dels poemes.

PART	TÍTOL	TEMES QUE TRACTA
Poema inicial	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
Primera part	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
Segona part	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
Poema final	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

1.4. Repassa novament l'índex i els textos del llibre i observa que hi ha poemes amb títol i poemes numerats que formen part d'un grup amb un títol que els engloba. A continuació, escriu –en la graella següent– el títol dels dos grups de poemes que hi ha en el llibre i digues quins temes tracten i per què tenen el títol que tenen.

TÍTOL DEL GRUP	TEMES QUE TRACTEN	JUSTIFICACIÓ DEL TÍTOL
.....
.....

1.5. Després d'haver analitzat les dues parts del llibre i d'haver reflexionat al voltant dels temes exposats, tracta de justificar el títol de l'obra. Creus que reflecteix bé el contingut de les dues parts? Raona la resposta i compara-la amb la dels teus companys.

1.6. Si hagueres de posar-li nom al poemari, quin li'n posaries?

.....

1.7. Ara que has reflexionat sobre la temàtica del poemari i l'estructura en què s'organitza, llig de nou el primer poema del llibre, «Constel·lació», i, després, escriu els motius pels quals creus que l'autor l'ha seleccionat perquè servisca d'introducció.

.....

.....

.....

.....

.....

2. *L'estil i els components organitzatius dels poemes*

2.1. Quins recursos o elements estilístics utilitza el poeta per a aconseguir el ritme dels poemes? Subratlla aquells que consideres encertats:

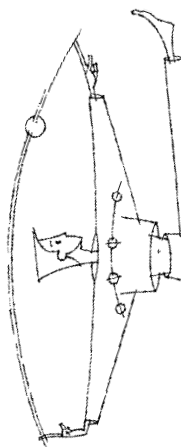
- la rima,
- el còmput sil·làbic dels versos,
- l'ús de repeticions de paraules,
- l'ús d'estrofes i de composicions clàssiques (sonets, quartets, aplegats o redolins, etc.),
- l'ús de repeticions d'estructures gramaticals en distints versos d'un mateix poema,
- la composició de poemes amb paraules monosil·làbiques,
- l'ús de metàfores,
- l'ús reiterat d'interrogacions,
- la composició de poemes amb versos lliures,
- l'ús d'onomatopeies,
- la utilització d'exclamacions,
- l'ús d'invocacions al lector.

2.2. Com definiries l'estil utilitzat pel poeta en l'elaboració dels poemes que formen part d'aquest llibre? Tria, de la llista d'adjectius següent, els més adequats i afig-hi els que consideres oportuns:

realista, impressionista, líric, narratiu, descriptiu, col·loquial, humorístic, èpic, suggeridor, popular, metafòric, simbolista

.....

2.3. Torna a llegir els poemes indicats en la graella següent i descriu els elements organitzatius utilitzats (és a dir, els recursos estilístics) per a crear el ritme i l'ambient necessaris en tota creació poètica.

POEMA	RECURSOS ESTILÍSTICS USATS PER A CREAR RITME
Constel·lació
Bàlsam d'estel
L'arc de Sant Martí
L'Óssa Menor
Maregassa
Fauna marina
Bàlsam de mar

3. *Comprensió global: el significat emotiu dels poemes*

3.1. Després de l'anàlisi de l'estructura del llibre i de l'estudi de l'estil utilitzat en la redacció dels poemes, llig les expressions següents i subratlla aquells sentiments que t'hagen evocat la lectura dels poemes del llibre:

- un clima de goig i de festa,
- un sentiment de tristesa,
- una sensació d'avorriment i de monotonia,
- un sentiment de soledat,
- un desig de revolta i de lluita,
- una sensació de bellesa davant la contemplació del món,
- un plaer provocat per la imaginació i el joc de paraules,
- una tendència cap a la tendresa,
- nostàlgia,
- un sentiment d'il·lusió,
- l'angoixosa presència del pas del temps,
- un retorn a la innocència de la infantesa.

3.2. Tenint en compte les expressions que has elegit en l'activitat anterior i altres sentiments experimentats per tu, fes una redacció breu que descriga la significació global del llibre. Què creus que pretén transmetre l'autor i què és el que tu entens?

.....

.....

.....

.....

3.3. Compara la teua descripció amb la dels teus companys i proposa'ls fer un debat/exposició al voltant del sentit i la finalitat del missatge que, segons vosaltres, tracta de transmetre *Els ulls al cel i l'ànima a la mar*.

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. En el llibre hi ha diversos poemes –els titulats «Constel·lació», «L'arc de Sant Martí», «Maregassa» i «Corals d'alba»– fets bàsicament amb monosíl·labs. Això és possible perquè a la nostra llengua hi ha una gran abundància de paraules monosíl·labes. Per a comprovar-ho no tens més que fer-ne una llista d'acord amb la graella següent.

PARAULES MONOSÍLLÀBIQUES				
RELACIONADES AMB...				
el cos humà	l'alimen- tació	la natura	adjectius
<i>cap</i>	<i>sal</i>	<i>sol</i>	<i>roig</i> <i>alt</i>
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Tenint al davant les paraules de l'activitat número 1 –a les quals pots afegir-ne d'altres també monosil·làbiques com, per exemple, formes verbals (*és, vinc*), articles (*el, un*), preposicions (*a, de*), conjuncions (*i, o, ni*), etc.–, escriu un poema usant només paraules amb una sola síl·laba.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Busca informació sobre Josep Ballester, l'autor del llibre, i a continuació, escriu-ne una nota bibliogràfica breu. De segur que a Internet trobaràs referències seues, però per aconseguir-les també pots buscar en qualsevol biblioteca pública. Per tant, no et serà difícil descobrir quins altres llibres de poesia ha escrit, quines obres de les que ha publicat van dirigides als lectors infantils i quins són els distints gèneres literaris que ha utilitzat.

JOSEP BALLESTER

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Busca i encercla, en la sopa de lletres següent, els noms dels planetes que apareixen en els poemes del llibre encapçalats sota el títol de «La música de les esferes».

S	J	U	P	I	T	E	R	V
A	L	M	I	M	E	N	L	E
T	E	R	R	A	O	E	S	N
U	R	V	U	R	A	P	Z	U
R	P	L	U	T	O	T	X	S
N	I	M	E	R	C	U	R	I

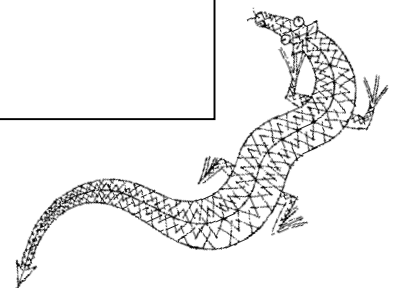
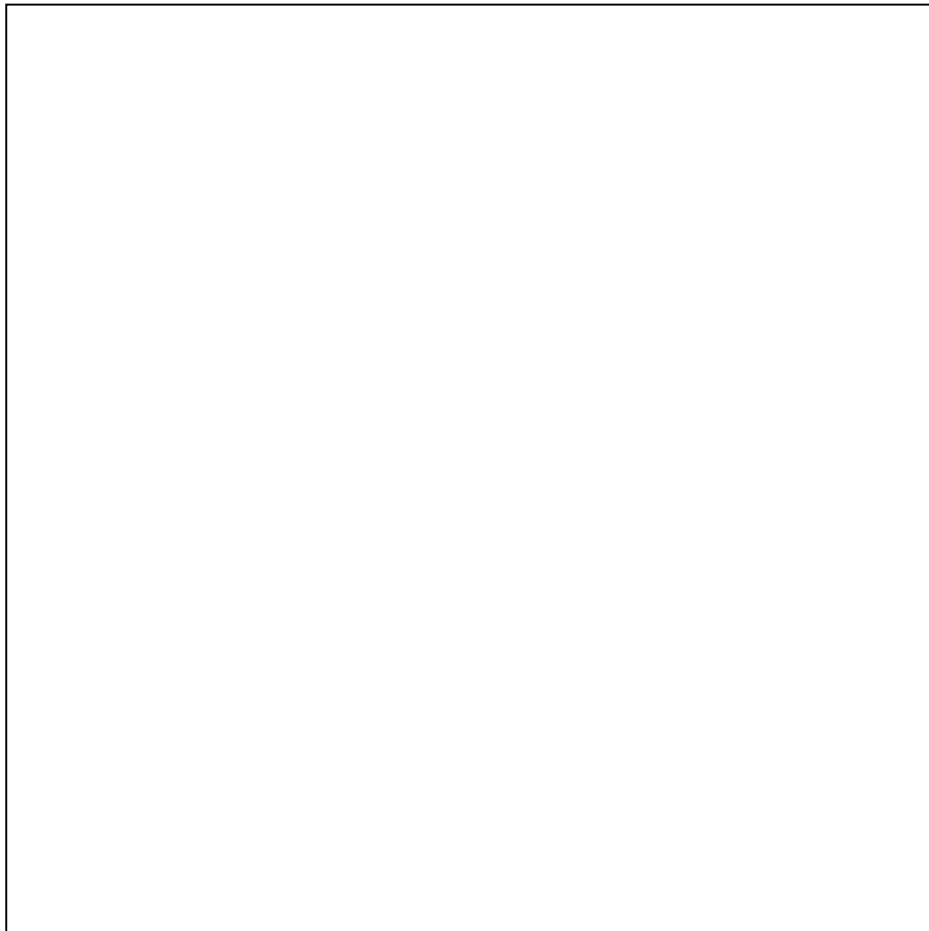
5. Busca també informació sobre Enric Solbes, l'il·lustrador de l'obra. Visita la biblioteca del centre o la biblioteca pública més pròxima i fes una relació d'altres llibres que haja il·lustrat. A continuació, enumera les característiques principals que detectes en els seus dibuixos: quins colors hi predominen, quines figures abunden, si les composicions que fa són realistes o per contra tendeixen a la idealització o a la fantasia, etc.

LLIBRES IL·LUSTRATS PER ENRIC SOLBES	CARACTERÍSTIQUES DE LES SEUES IL·LUSTRACIONS
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Els dibuixos són un complement important, sobretot, en els llibres destinats als lectors infantils o joves. Aquesta és, sens dubte, una afirmació que es confirma magníficament en contemplar l'edició del llibre *Els ulls al cel i l'ànima a la mar*. Si et fixes, Enric Solbes ha fet una interpretació encertada dels poemes escrits per Ballester, perquè, sobretot, ha captat l'estil i la intencionalitat del poeta. Davant uns textos que suggereixen, però que no descriuen del tot, i que sovint es detenen en imatges breus, com una instantània fugaç, els dibuixos no podien reflectir cap realisme ni detallisme excessiu, sinó esdevenir insinuants.

Tenint en compte això, selecciona un poema del llibre que no estiga il·lustrat i fes un dibuix que siga capaç d'interpretar-lo.

POEMA ELEGIT: (pàg.)

7. Fes ara l'operació inversa. Tria una il·lustració –la que més t'agrada o la que més t'inspire– i escriu un poema que siga capaç de descriure-la en paraules.

IL·LUSTRACIÓ DE LA PÀGINA:

POEMA

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Podem fer poemes també a partir d'altres escrits. Per exemple, a continuació hem seleccionat dos poemes de Josep Ballester i els hem suprimit unes quantes paraules, com també el títol. És a dir, els hem deixats en l'estructura bàsica, a partir de la qual tu els pots transformar per tal d'escriure'n un altre de nou. Per tant, ompli els buits deixats i posa en marxa la teua creativitat i imaginació.

a)

El roig

.....

El groc

.....

El verd

.....

El blanc

.....

El blau

.....

La sang

.....

del foc.

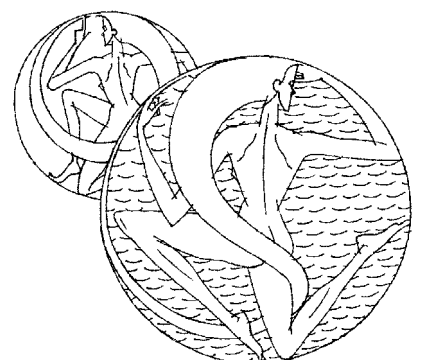
La sal

.....

del temps.

La nit

.....

b)
Amb un poc de
i *collida de*
Amb brases *i polsim de*
Amb *i*
Amb *de lluna i un plat de*
Amb

c) Una vegada escrits, si vols, compara'ls amb els que hi ha en el llibre: pàgines 13 i 56.

9. Imagina't que, per una equivocació del maquetista del llibre, s'hi han barrejat els versos de dos poemes diferents: els titulats «L'eclipsi de lluna» i «Via Làctia». Destria'ls i compon-los correctament, però sense mirar el llibre.

És l'obra d'un fabulós encanteri.

*Rufí, l'ogre menjallunes s'ha engolit el pastís.
 Quin delit més inaudit!*

*Com si suqués pa amb xocolata s'ha
 empassat la lluna amb melmelada.*

*Un camí anomenat Sant Jaume
 ha construït a poc a poc l'animeta.*

*Quin és l'únic camí de l'univers
 per on ningú mai no ha passat
 ni mai ningú no veurà trancat?*

*Per a esmorzar o per a berenar
 ha donat plaer al seu paladar.*

*La lluna espessa i el cel lluent
 l'ogre se'ls ha menjats furtivament.*

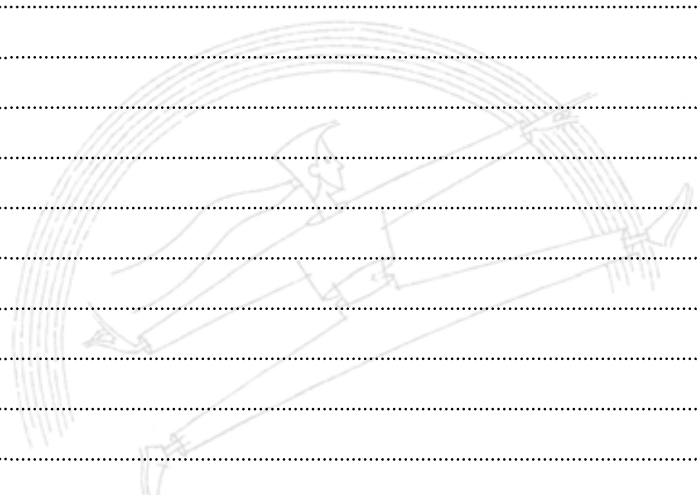
És el viatge celeste de planeta a planeta.

*Cada estrella forma la via famosa.
 Quin ha estat l'extraordinari misteri?*

*La lluna no hi és.
 S'ha apagat el llantió?
 Ha desaparegut el quinqué?
 Potser se l'han menjada com un entremés.*

10. Et deus haver adonat que, en el grup de poemes titulat «La música de les esferes», falta un planeta del sistema solar: la Terra. Fes-ne tu un seguint, més o menys, el model dels altres poemes escrits per Josep Ballester.

TERRA

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Proposa als teus companys i companyes l'organització i el muntatge d'un recital poètic per tal de fer una lectura pública dels poemes d'*Els ulls al cel i l'ànima a la mar*. Hi podeu fer decorats, introduir dramatitzacions, lectures amb diferents veus, música, efectes d'il·luminació, etc.

Propostes didàctiques referides al llibre
Els ulls al cel i l'ànima a la mar (ISBN: 84-7660-807-1)

© Edicions Bromera, S.L.
Polígon Industrial 1 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Josep Antoni Fluixà, 2005
Dibuixos d'Enric Solbes, 2003